

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΖ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 20 ΜΑΪΟΥ 1939

ΑΡΙΘ. 20

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΕΠΙ ΤΩ ΠΑΣΧΑ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Πάσχα ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐπιστολὴν τοῦ Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας Σεβ. Μητρ. Βιδινίου κ. Νεοφύτου, ὡς καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπάντησιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσάνθου.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Σόφια 12 Ἀπριλίου 1939

Πρὸς τὸν Μακαριώτατον κ.κ. Χρυσάνθον, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς μεγάλης καὶ λαμπρᾶς ἑορτῆς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐξ ὀνόματος ἡμῶν καὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, χαιρετίζομεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, Ἀρχηγὸν τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προσφωνοῦντες αὐτὴν τὸν χαρισμὸν χαιρετισμῶν Χριστοῦ Ἀνέστη.

Ἰκετεύω δὲ θερμῶς τὸν Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, ὅπως χάριση Ὑμῖν χάριν μετὰ ὑγιείας καὶ δυνάμεως, ἵνα ὑπὸ τὴν Ὑμετέραν σοφὴν ἀρχηγίαν ἢ ἐνδοξοῦς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σημειώσῃ ἐτι μεγαλυτέρας ἐπιτυχίας τόσον ὑπὲρ τῆς ἐσωτερικῆς εὐημερίας, ὅσον καὶ ὑπὲρ τῆς διεκκλησιαστικῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐν ἀγάπῃ ἐνώσεως τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν.

Αἰτῶν τὰς ὑμετέρας ἀδελφικὰς εὐχὰς,
μένω τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
† Ο ΒΙΔΙΝΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΣ

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Μαΐου 1939

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Βιδινίου κ. Νεοφύτον, Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

Σεβασμιώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἐυχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ ἑορτῇ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου συγχαρητηρίου εὐχὰς τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος καὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας.

Συγχαίροντες καὶ ἡμεῖς ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι εὐχόμεθα ἵνα χαρίζηται ὁ Κύριος τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι καὶ τῇ Βουλγαρικῇ Ἐκκλησίᾳ πᾶσαν ἐνίσχυσιν πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Σώματος Αὐτοῦ.

Καὶ ἡμεῖς ποθοῦμεν καὶ εὐχόμεθα τὴν διεκκλησιαστικὴν συνεργασίαν καὶ τὴν ἐν ἀγάπῃ ἔνωσιν τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Ἄλλ' ὅπως ἐπιτευχθῆ τοῦτο, ἀνάγκη πᾶσα ἵνα συνεχισθῆ ἢ ἐπὶ τόσαις χρησταῖς ἐλπίσιν ἀρξαμένη ἐνέργεια καὶ συνεννόησις πρὸς λύσιν τῆς ὑφισταμένης λυπηρᾶς διαφωνίας πρὸς τὴν κοινὴν Μητέρα Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἄλλας Ἀγιωτάτας Ἐκκλησίας. Οὕτω μόνον θὰ εἶναι πλήρης ἢ παράστασις καὶ παράταξις τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὰς παντοίας κατ' αὐτῆς ἐπιβουλὰς καὶ τοὺς κινδύνους.

Διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης
ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΡΙΑΣ κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

[2]

Μὴ τυχὸν εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ζωῆς ἢ Ἐπιστήμῃ ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα εἰς τὰς ἀποφάνσεις τῆς καὶ εἰς τὰς ἀνακαλύψεις τῆς; Ἡ ζωὴ εἶναι περισσότερον ἀνυπότακτος εἰς τὰς φυσικὰς ἢ γεωμετρικὰς μεθόδους τῆς ἐρεῦνης τῆς Ἐπιστήμης. Ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἄλλον τρόπον ἐρεῦνης τοῦ ἀντικειμένου τῆς παρὰ τὸν τρόπον τῆς ἀναλύσεως καὶ τῆς συνθέσεως καὶ ὅπως σπουδάζει τὸν ἀνόργανον κόσμον ἀποσυνθέτουσα αὐτὸν εἰς ἀπόψεις φυσικῆς, εἰς ἀπόψεις χημείας, εἰς ἀπόψεις γεωμετρίας καὶ ἀριθμῶν, οὕτω προσέχουσα εἰς τὰς μηχανικὰς λειτουργίας τοῦ ζῶντος ὁργανισμοῦ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τὸν ἀνατάμῃ κατὰ τὰ ἐπὶ μέρους συνθετικά του, νὰ τὸν ἀναλύσῃ εἰς τὴν ἱστολογικὴν καὶ κυτταρικὴν του σύνθεσιν. Μόνον οὕτω προσπαθεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ φαινόμενον τῆς ζωῆς καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ μελετῶσα τὰς ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς συνθήκας, ἐντὸς τῶν ὁποίων πραγματοποιεῖται τὸ σύνολον τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ ὁργανισμοῦ. Ἐντεῦθεν προέκυψαν αἱ κλωνισθεῖσαι σήμερον βιολογικαὶ θεωρίαι τῶν περὶ τὸν Δαρβῖνον καὶ τὸν Λαμάρκ, ὑποστηρίζοντων τῶν μὲν πρώτων ὅτι ὁ πρῶτος ρόλος κατὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τοῦ ζῶντος ὁργανισμοῦ εἰς τὸν ἔξω κόσμον προέρχεται περισσότερον ἀπὸ τὴν ἔσωθεν κίνησιν καὶ δομ-

σιν τοῦ ὄργανισμοῦ παρὰ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν περιβάλλον, τῶν δὲ δευτέρων φρονούντων, ὅτι τὸ περιβάλλον εἶναι ὁ ἀποφασιστικὸς παράγων τῆς ἀναπροσαρμογῆς καὶ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ ζῶντος ὄργανισμοῦ. Ἐν τούτοις δὲν φθάνουν εἰς ἱκανοποιητικὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς. Τί εἶναι ἡ ζωὴ; Ἄλλοι ἄλλως τὴν ὀρίζουν. Εἶναι ἡ χημικὴ δοσισι; Ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ὕλης; Εἶναι λειτουργικὴ ἀφομοίωσις, *assimilation fonctionnelle*, ὡς τὴν ἐννοεῖ ὁ διάσημος Γάλλος βιολόγος Félix le Dandec¹, φαινόμενον δηλαδὴ χημικῶν ἐκρίσεων καὶ φυσικῶν ἀφομοιώσεων. Οὕτως ἐμφανίζεται ἡ ζωὴ ὡς βιοχημικὴ λειτουργία, ἀλλ' αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ πλευρὰ τοῦ φαινομένου, εἰς τὸ βάθος ἡ ζωὴ εἶναι ὄργανισμὸς παρὰ γὰρ εἶναι περισσότερον σύνθεσις δρωσά ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω, δὲν ἐξαντλεῖται εἰς τὴν μηχανικὴν τῆς ἀποψιν, ὡς πιστεύουσι τοῦτο οἱ διάφοροι φυσικοχημικοὶ καὶ βιολόγοι. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀξία τῶν ἐπιστημῶν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰ βιολογικὰ εἶναι παρὰ πολὺ σχετικὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τῶν περιοριορριζομένων εἰς τὰ φαινόμενα τῆς ἀνοργάνου Φύσεως. Ἡ ἐπιστημονικὴ πρόγνωσις ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν φυσικῶν φαινομένων εἶναι ὁμολογουμένως ἀκριβεσιέρα παρὰ τὴν πρόγνωσιν, τὴν ὁποῖαν ἡ βιολογία σημειοῖ ἐπὶ τῆς διαδικασίας καὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ ζῶντος ὄργανισμοῦ δὲν συμπίπτει μὲ οἰουσδήποτε ἀψύχους ὄργανισμούς. Εἰς τὸν ζῶντα ὄργανισμὸν προηγεῖται τὸ ὅλον καὶ ἀκολουθεῖ τὸ μέρος, τὸ ὅλον ἀναλύεται εἰς μέρη. Ἀντιθέτως οἱ πολὺπλοκοὶ ὄργανισμοί, τὰ ἔργα τῆς Τεχνικῆς, εἶναι ἐκ τῶν ὑτέρων σύνθεσις τῶν προηγούμενων κατασκευασθέντων διαφόρων μερῶν διαφόρων τμημάτων. Ὁ ζῶν ὄργανισμὸς ἀναπληροῖ ἔσωθεν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πᾶσαν τυχὸν βλάβην καὶ ἔλλειψιν, ἀντιθέτως οἱ μηχανισμοί, κατασκευάσματα τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἐπανορθοῦνται εἰς τὰς ἔλλειψεις τῶν διὰ τῆς ἐπιμέλειας τοῦ τεχνίτου. Ἐκεῖνος ἀναπαράγεται ἀφ' ἑαυτοῦ, οὗτοι πολλαπλασιάζονται μὲ τὴν ἐνεργὸν ἀνάμειξιν τοῦ εἰδικοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ζῶν ὄργανισμὸς εἶναι λόγῳ πρότερος καὶ χρόνῳ ὑστερος, ἀντιθέτως εἰς τοὺς ἀψύχους ὄργανισμούς οἱ ὄροι γίνονται ἀντίστροφοι. Ἡ Ἐπιστήμη εὐρίσκειται πρὸ ἀκατανοήτου μυστηρίου, ὅταν ἀναζητῇ μὲ τὰς μεθόδους τῆς τὴν ἐξήγησιν τῆς γενέσεως τῆς ζωῆς εἰς τὸν κόσμον. Ὅσαι θεωρίαι ἐπλάσθησαν πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ προβλήματος τούτου κατέπεσαν ὡς στερούμεναι σοβαρᾶς βάσεως. Ἡ πέραν τοῦ κυττάρου προσπάθεια πρὸς ἀνεύρεσιν ἐντὸς αὐτοῦ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἀποβαίνει εἰς μάτην καὶ εἰς τὸν μονοκύτταρον ὄργανισμὸν ἡ ζωὴ ἐμφανίζεται ὡς ἐκκρισις καὶ ἀφομοίωσις. Ἐάν ὅμως ἐντὸς αὐτοῦ διὰ τῆς περαιτέρω ἀναλύσεως ἀνευρίσκονται ἄτομα καὶ μόρια καὶ εἰς τὸ τέλος τὰ ἠλεκτρόνια καὶ πρωτόνια, ὅπως δοξάζουν οἱ ὁπαδοὶ τῆς μηχανικῆς θεωρίας τῆς ζωῆς, τοῦτο παρατηρεῖται μετὰ τὴν νέκρωσιν τοῦ ὄργανισμοῦ. Ἡ εἰς τὰ κύρια καὶ οὐσιώδη χημικὰ στοιχεῖα ἀνάλυσις ἐντὸς ζῶντος ὄργανισμοῦ τὸν καταστρέφει. Ἡ σύνθεσις τῶν ἰδίων στοιχείων δὲν ἀνασυνιστᾷ τὴν ζωὴν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν κατάληξιν τοῦ παρατηρητοῦ, εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς κληρονομικότητος ἐν τῇ ζωῇ. Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν χαρακτηριστῶν τῶν προγόνων τῆς φυλῆς ὅλης εἰς τὸ σπερματικὸν κύτταρον καὶ ἡ δι' αὐτοῦ μετάδοσις τῶν εἰς τὸ τέλειον, εἰς τοὺς ἀπογόνους, δὲν εἶναι ὀλιγότερον μυστηριώδης παρὰ τὴν πρόβλεψιν τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς εἰς τὸν Κόσμον. Ἄλλο ζήτημα, εἰάν οἱ ζῶντες ὄργανισμοὶ μεταβάλλονται εἰς τινα γνωρίσματα ἀπὸ τοὺς πατέρας τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀποκτοῦν νέας ιδιότητες, ἐπισημαίνουσας τὴν κατανίκησιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ὄργανισμοῦ ἐν μέσῳ δυσμενῶν καὶ ἀντιξίων συνθηκῶν. Διὰ τὰ γίνουσι νόμιμοι οἱ νέοι χαρακτήρες, δέον ἢ μεταβολὴ νὰ ἔχη ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ὅλου ὄργανισμοῦ μέχρι καὶ τῶν σπερματικῶν ἀκόμη κυτταρικῶν συνθέσεων. Ἐάν ἡ πρόσκτησις καὶ ἐπιπέδωσις τῶν νέων χαρακτηριστῶν εἰς τὸν ὄργανισμὸν εἶναι ζήτημα ἐξελίξεως καὶ χρόνου μακροῦ καὶ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ σταθερὸν νόμον. Οἱ διάσημοι βιολόγοι Mendel καὶ de Vrie, οἱ μελετήσαντες τοὺς νόμους τῆς κληρονομικότητος, ἐγνωμάτευσαν ὅτι καὶ διὰ ἀποτόμων καὶ αἰφνιδίαν ἐσωτερικῶν οἰονεῖ ἀλλοίαν ἀποκτοῦν ἐνίοτε οἱ ζῶντες ὄργανισμοὶ νέους χαρακτήρας, οἱ ὁποῖοι μάλιστα μεταδίδονται σταθερῶς καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους¹. Πάντως ὅμως ἡ πρόσκτησις νέων χαρακτηριστῶν δὲν ἀποφέρει μεταβολὴν τοῦ ὄργανισμοῦ, δυναμένη νὰ ὑπερβῇ τὰ ὄρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων πλαισιούται ἡ ἐννοια τοῦ γένους.

Νεώτεροι φιλόσοφοι ὡς ὁ Bergson² καὶ ἄλλοι δὲν ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ ἐξέλιξις εἶναι ἕνας καθολικὸς νόμος ἀναγκαιότητος, ἕνας καθαρὸς δετερμινισμὸς, ὁ ὁποῖος φέρει εἰς φῶς δημιουργήματα ὡς ἀποτελέσματα μιᾶς τυφλῆς ἐνεργείας. Ὁ Bergson δὲν ἀποσαφηνίζει βεβαίως πλήρως τὴν περὶ δημιουργοῦ ἐξελίξεως θεωρίαν του, *evolution créatrice*, εἰάν ἡ ζωτικὴ ὁρμή, *élan vital*, εἶναι δρῶσις ἐλευθέρου ἢ προχωρῆ ἐντὸς τῆς ὕλης ὡς ἀκάνηκτος χεῖμαρρος, ἅπασ λαβοῦσα τὴν πρώτην ἐξέδρησιν κατὰ τὸν ὅλον διαφέροντα τῶν ἀντιλήψεων τῶν συνήθων ἐξελικτικῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν συμφωνεῖ πρὸς τοὺς τελευταίους, τοὺς ἐκδεχομένους τὴν ἐξέλιξιν ὡς φυσικὴν ἐνεργεῖαν καθαρᾶς ἀναγκαιότητος. Εἶναι περισσότερον σύμφωνος πρὸς τὰ πράγματα ἡ ἐκδοχὴ, ὅτι ἡ ἐξέλιξις πραγματοποιεῖται μὲν ἐντὸς καθολικῶν τύπων, δρᾷ ὅμως ὡς δυνάμις δημιουργικὴ, διαφοροποιούσα τὰ εἶδη κατὰ τρόπον, ὥστε ἕκαστος ζῶν ὄργανισμὸς νὰ φέρῃ ἰδίαν σφραγίδα, νὰ ἔχη ἰδίαν ἀτομικότητα. Ἐάν οἱ βιολόγοι ἐπιστήμονες ἀνευρίσκουν τὴν ζωτικὴν δυνάμιν συσσωρευμένην μὲ ὅλα τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματά της, μὲ τὰς προγονικὰς καὶ φυλετικὰς κληρονομικότητας εἰς τὸν πυρῆνα τοῦ κυττάρου, εἰς τὰ χρωματόσωμα, εἰς τὰ γόνα ἢ

1. Les theories de l'évolution Yves Delage et Marie Goldsmith. Ἐκδοσ. 1933, σελ. 126 καὶ 180-184.

2. Histoire de la philosophie. Emile Bréhier, tom. 2 deuxième partie, σελ. 1031.

1. Traité de Biologie σελ. 392.

γονύλια, τούτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐξηγοῦν πλήρως τὸ αἰνίγμα τῆς συμπυκνώσεως τῶν κληρονομικῶν διαθέσεων ἐντὸς γραμμῶν ἢ κηλίδων μόλις διακρινόμενων διὰ τοῦ μικροσκοπίου, χαρακτηριζομένων ὡς δυναμικῆς ἐνεργείας τῆς ζωῆς. Ἡ δυναμικὴ αὕτη ζωικὴ ἐνέργεια, ὡς δρῶσα ἀφομοιωτικὴ δύναμις, δὲν ἀντιγράφει ἀπολύτως τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ προγόνου, ἀλλ' ἐμφανίζεται ὡς ἰδιαίχουσα μορφή ζωῆς. Ταύτης τῆς ἰδιαζούσης μορφῆς τῆς ζωῆς τὰ βαθύτερα μορφολογικὰ αἷτια παραμένουν εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ μυστηρίου, ὅπως μυστηριώδης παραμένει καὶ ἡ ἐπεργουσα δύναμις πρὸς καθορισμὸν τοῦ φύλου κατὰ τὴν διαίωσιν τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς. Ὅτι δὲ δὲν ἔχει ἀπόλυτον ἐξάρτησιν ἐκ τῆς ὕλης ἢ ζωῆς, ἀλλ' εἶναι δημιουργὸς δύναμις, εἶναι ἐν εἶδος πού ὑποτάσσει τὰ ὕλικα στοιχεῖα καὶ τὰ μορφολογεῖ καὶ τὰ σχηματίζει καὶ δίδει εἰς αὐτὰ θέσιν ἰδίαν, λειτουργίαν ἰδίαν ἐν τῷ ὁργανισμῷ, πού ἐπηρεάζεται μὲν ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν παύει νὰ ἐκφαίνεται ὡς δύναμις συνόλου, ἐνοποιοῦσα καὶ συνέχουσα, κυριαρχοῦσα καὶ ρυθμίζουσα τὰς ἐπὶ μέρους λειτουργίας, τούτο μαρτυρεῖ ὅχι μόνον ἡ διάλυσις τῶν ἐπὶ μέρους, ὅταν ἐκλείψῃ ἡ ζωογόνος αὕτη πνοή, ἀλλὰ καὶ τὰ θαυμαστά πειράματα τοῦ νεοβιταλιστοῦ σοφοῦ Driesch. Ὁ σοφὸς οὗτος μὲ ὅ, τι ἐσημείωσεν ἀπὸ βαθείας καὶ μακροχρονίους μελέτας καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐμβρύων τῶν κατωτέρων ζῴων, ἐφείλκυσε τὴν ἰδιαίτησαν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Ἰδοὺ τί ὑπ' αὐτοῦ παρετηρήθη:

1) Ἀπὸ ἐν γονιμοποιημένον ὠαρίον κατωτέρου ζῴου, διχοτομηθὲν εἰς δύο ἴσα μέρη, δὲν κατεστράφη ἢ ζωῆς, ἀλλὰ παρήχθησαν δύο ἀρτιμελῆ καὶ τέλεια ζῴα ὀλίγον μικρότερα κατ' ὄγκον τοῦ συνήθους.

2) Μικρὸν ἐμβρυον, καταμηθὲν εἰς πολλὰ μέρη, παρήγαγε τόσα ζῴα ἀρτιμελῆ καὶ τέλεια καθ' ὅλα, ὅσα τὰ μέρη τοῦ τεμαχισθέντος ἐμβρύου.

3) Ἡ ἔνωσις δύο γονιμοποιηθέντων ὠαρίων εἰς ἐν παρήγαγεν οὐχὶ δύο, ἀλλ' ἐν καὶ μόνον ζῴων, μόνον κατὰ τι μεγαλύτερον τοῦ συνήθους.

4) Ἡ ἀφαίρεσις ἐκ τοῦ ἐμβρύου οἰωνδήποτε μερῶν καὶ μετατόπισις αὐτῶν ἀπὸ ἐνὸς σημείου εἰς ἄλλο ἐντὸς τῆς φυσικῆς τοῦ ἐμβρύου θέσεως, δὲν ἀλλοιοῖ τὸ ἐμβρυον. ἀλλὰ τὸ ζῴον πάλιν ἀναπτύσσεται φυσιολογικῶς καὶ γεννᾶται ἄρτιεν καὶ ὅμοιον πρὸς τὰ ζῴα τοῦ εἴδους του¹. Ταῦτα ἀποδεικνύουν κυριαρχοῦσαν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς ζωῆς τὴν δύναμιν τοῦ εἴδους ὡς ὅλου, ὡς μορφολογικῆς ἰδέας, ἢ ὁποῖα καὶ κατατεμνομένης τῆς ὕλικῆς συστάσεως τοῦ ἐμβρύου δὲν χάνει τίποτε ὡς ὅλον, ἀλλὰ καὶ οὕτως παραμένει ἀκέραιον τὸ εἶδος καὶ δρᾷ ὡς διευθύνουσα εἰδολογικὴ δύναμις καὶ ὑποτάσσει εἰς ἑαυτὴν τὴν ὕλην, προσλαμβάνομένην ἑξωθεν καὶ χρησιμεύουσαν ἀπλῶς ὡς μέσον, ὡς ἄπλοῦν στήριγμα τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρξεως. Τὴν μορφολογικὴν ταύτην ἰδέαν, τὸν μυστικὸν τοῦτον παράγοντα, ὁ Driesch ὠνόμασε μὲ τὸν ἀριστοτελικὸν ὄρον ἐντελέχειαν. Ἐντεῦθεν θὰ ἤγετό τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν τοῦ

1. Δ. Αἰγινίτου Δόγος εἰς πανηγυρικὴν συνεδρίασιν Ἀκαδημείας, Πρακτικά 1927, τομ. 4ος.

μεγάλου τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφου τοῦ Πλάτωνος, τῶν ὁποίων ἀντίτυπα εἶναι πάντα τὰ αἰσθητά, τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, δὲν εἶναι τόσον αὐθαίρετος, τόσον φαντασιώδης, ὅσον νομίζον οἱ ὀπαδοὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἄλλην μέθοδον ἐρεύνης διὰ τὸν ἄνθρωπον. Εἰς τὰς βιολογικὰς του λειτουργίας τὸν ταυτίζει ἀπολύτως πρὸς τοὺς λοιποὺς ζῶντας ὁργανισμοὺς. Μόνον τὸν θεωρεῖ πολυπλοκώτερον εἰς τὴν ἐγκεφαλικὴν του σύστασιν. Ὁ ὄγκος τοῦ ἐγκεφαλοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολὺ μεγαλύτερος παρὰ τὸν ἐγκέφαλον ὄλων τῶν ἄλλων ζῴων. Τοῦτο ὑπολογίζεται λαμβανομένης ὡς βάσεως τῆς ἀναλογίας τοῦ βάρους τοῦ σώματος παντὸς ζῴου πρὸς τὸν ἰδίον του ἐγκέφαλον¹. Ἡ ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου αἰσθησις καὶ ὄρμη, ἡ ἀσβεστος ἐπιθυμία του πρὸς ἀναζήτησιν καὶ εὖρεσιν τοῦ πληρώματος τῆς ἀληθείας, ἡ θρησκευτικότης του, ἡ δημιουργὸς δύναμις τῆς φαντασίας του, ἡ ἔννοια τῆς εὐθύνης, τὴν ὁποῖαν ὀρίζει μόνος εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἢ ἐκ τῆς πνευματικῆς του ὑπεροχῆς ἀπορρέουσα κυριαρχία ἐπὶ τῆς Φύσεως, αἱ ἀνθήσεις τοῦ πνεύματός του, τὰ ποικίλα καὶ ἀναρίθμητα εἶδη τοῦ πολιτισμοῦ του, θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς μηχανικῆς θεωρίας τῆς ζωῆς καὶ ταῦτα ὡς γεννήματα ἀπλῶν χημικῶν ἐκκρίσεων τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφαλοῦ. Ἡ σπουδὴ ὅμως εἰς γενικεύσεις ἀπὸ ἀτελεῖς καὶ μονοπλεύρους ἐμπειρίας δὲν προάγει τὰς λύσεις τῶν μεγάλων προβλημάτων. Ὑπάρχουν κορυφαῖοι ἐπιστήμονες, καὶ οὗτοι εἶναι πάμπολλοι, οἱ ὅποιοι διαγράφουν τὰ ὄρια τῆς δικαιοδοσίας τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὁμολογοῦν ὅτι ἡ Ἐπιστήμη δὲν συνέλαβε τὴν ἀλήθειαν, τὴν πραγματικότητα, μέσα εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους. Οἱ νόμοι εἶναι σχέσεις σταθερῶν φαινομένων, τὰ φαινόμενα εἶναι ἐκδηλώσεις μιᾶς οὐσίας, ὀφείλουν νὰ ἔχουν μίαν βάσιν. Ἡ ἐπιστήμη τὴν ἀγνοεῖ. Τὰ προβλήματα τῆς ὕλης, τῆς ἀρχῆς τῆς κινήσεως, τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ζωῆς, τὰ προβλήματα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου μένουσιν ἀλυτα. Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν θὰ παύσῃ νὰ ἀναζητῇ τὰς λύσεις των.

(Συνεχίζεται)

1. G. von Bunge, Φυσιολογία τοῦ ἀνθρώπου κατὰ μετὰφρασιν ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ, σελ. 168.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΙ

III.—Ἡ κατόπτευσις τῆς Χαναάν καὶ τὰ ὀλέθρια ἐπακολουθήματα αὐτῆς 13,1—14,45: α') Ἀποστολὴ κατασκόπων εἰς τὴν γῆν Χαναάν, 13,1 21: 1) Ἀναχώρησις ἀπὸ Ἀσπιδὸν καὶ στάθμευσις ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαράν, στ. 1. Πρβλ στίχ. 27. 2) Ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀποστολὴν τῶν κατασκόπων, στ. 2-3. Πρβλ. Δευτερ. 1,22. 3) Κατάλογος ὀνομαστικῶς τῶν κατασκόπων, στίχ. 4-17. 4) Ἀνιχνευτικαὶ ὁδηγίαι τοῦ Μωϋσέως πρὸς αὐτοῦς, στ. 18-21α' 5) Χρόνος τῆς

ἀποστολής: τέλη 'Ιουλίου ἢ ἀρχαὶ Αὐγούστου στ. 21.—β') Ταξίδιον καὶ πληροφορίαι τῶν κατασκόπων, 13,22-34: 1) Τὸ ταξίδιον, στ. 22-25, καὶ ἡ κατόπτευσις ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. 2) Ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν «ἐρημον Φαράν Κάδης», ἐπίδειξις τῶν σταφυλῶν τῆς Χαναάν, στ. 26-27. 3) Αἱ ὑπερβολικαὶ κατοπτευτικαὶ διηγήσεις τῶν κατασκόπων, στ. 28-30. 4) Ὁδυνῆρὰ πρόσκαιρος ἐντύπωσις παρὰ τῆ λαφ καὶ θαρραλέα διαμαρτυρία τοῦ Χάλεθ, στ. 31. Πρβλ. 14,6-9 Δευτερον. 1,29. 5) Ἀποκαρδιωτικὴ διήγησις τῶν λοιπῶν κατασκόπων, στ. 32-34.—γ') Ἐξέγερσις τοῦ λαοῦ, 14,1-10: 1) Οἱ στασιαστικοὶ γογγυμοὶ κατὰ τοῦ Μωϋσέως, τοῦ Ἀαρών, καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, στ. 1-4. 2) Μάταιαι ἀπόπειραι τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀαρών, Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τοῦ Χάλεθ πρὸς κατευνασμόν τοῦ λαοῦ, στ. 5-10. 3) Ἀπόφρασις τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας ὅλοι οἱ ἐξεγερθέντες, 14,11-25: 1) Τὸ φρικτὸν προοίμιον τῆς θείας ἀποφάσεως: συγκινητικὸς διάλογος μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μωϋσέως, στ. 11-12. 2) Θερμὴ ἱκεσία τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, στ. 13-19: τὸ πρῶτόν του ἱκετήριον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, στ. 13-16· τὸ δεύτερον, στ. 17-19. 3) Ὁ Θεὸς ἐξαγγέλλει τὴν περὶ θανάτου ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπόφασιν μεμετριάσμενην· ἐξαίρεσις τοῦ Χάλεθ καὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, στ. 20-24. Πρβλ. καὶ στίχ. 30. 4) Διαταγὴ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν ἐρημον Φαράν, ὅπου καὶ ἐμελλε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ θεία καταδίκη, στ. 25.—ε') Ἐπανάληψις τῆς θείας ἀποφάσεως καὶ ἐναρξίς τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, 14,26-38: 1) Ὁ Θεὸς ἐπαναλαμβάνει διεξοδικώτερον τὴν περὶ θανάτου ἀπόφασίν του, στίχ. 26-35. 2) Ἐναρξίς τῆς ἐκτελέσεως τῆς θείας ἀποφάσεως, στ. 36-38.—στ') Ψευδὴς μετάνοια τοῦ λαοῦ μετὰ τὴν καταδίκην καὶ ἄμεσος ποιῆ αὐτοῦ, 14,39-45. 1) Ἡ ἐξ ἀκαίρου ζήλου καὶ κακῶς ἐννοουμένης μετανοίας ἐξόρμησις πρὸς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, στίχ. 39-40. 2) Σοφαὶ παρατηρήσεις τοῦ Μωϋσέως πρὸς τοὺς ἀκαίρους ζηλωτάς, στ. 41-43. 3) Ἡ παρακοὴ καὶ ἡ ἐπακολούθησασα αὐτῇ ποινὴ, στ. 44-45.

Β' Ἡ ἐπὶ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη περιπλάνησις ἀνά τὴν ἐρημον 15,1—21,35.

I.—Νόμοι τινὲς σχετικοὶ πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν, 15,1—41: α') Συμπληρωματικοὶ νόμοι περὶ θυσιῶν, 15,1—16: 1) Μετὰ τὴν Εἰσαγωγήν, στ. 1-2α, καθῆκον τῆς προσφορᾶς θυσίας εἰς τὸν Θεόν, ἀμα τῇ ἐγκαταστάσει τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, στ. 2β—3. 2) Περιπτώσεις θυσιῶν μετὰ καθορισμοῦ τῆς ποσοτικῆς ἀναλογίας τῶν διαφορῶν σχετικῶν πρὸς τὴν θυσίαν ὕλικῶν, ἀλεύρου, ἐλαίου οἴνου, στ. 4-16: Περιπτώσεις προσφορᾶς ἄμνου, στίχ. 4-5· προσφορᾶς κριοῦ, στ. 6-7, καὶ προσφορᾶς βοῶν, στ. 8-10. Ἀνακεφαλαίωσις, στ. 11-13. Ὑποχρέωσις καὶ τῶν προσηλύτων εἰς τὴν τήρησιν τοῦ αὐτοῦ νόμου στ. 15-16.—β') Νόμος ἀφορῶν εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν δημητριακῶν καρπῶν ὑπὸ πάσας αὐτῶν τὰς μορφάς· εἴτε ὡς σπόρων (πρβλ. Λευίτ. 23,10-14), εἴτε ὡς ἄρτων, εἴτε ὡς ζύμης, στίχ. 17-21: 1) Μετάβασις, στ.

17· 2) Ἡ ἐντολή, στ. 18-21. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ. Καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ Ἰσραηλιτιδὲς ἐφαρμόζουσι τὸν νόμον τοῦτον. Ὅταν ζυμῶνουν, ρίπτουσι εἰς τὴν πυρὰν μικρὸν τεμάχιον τῆς ζύμης ὑπὸ τύπον ἀπαρχῶν.—γ') Νόμοι ἀναφερόμενοι εἰς ἁμαρτήματα ἀγνοίας καὶ ἀλαζονίας, 15,22-33: 1) Θυσία ἐξιλαστικὴ ἁμαρτημάτων ἀγνοίας τοῦ ἐλου Ἐθνοῦς, στ. 22-26. 2) Θυσία ἐξιλαστικὴ ἁμαρτημάτων ἀγνοίας, διαπραχθέντων ὑπὸ ἀτόμων ἀπλῶς, στίχ. 27-29. 3) Περιπτώσεις ἀσυγγνώστων παραπτωμάτων, προσερχομένων ἐξ ἀλαζονίας. ἦτοι καταφρονησεως τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, στ. 30-31.—δ') Ἀμείλικτος ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀγίας τοῦ σαββάτου, 15,33-36: 1) Ὁ παραβάτης, στ. 32· 2) Ἡ ποινή, στ. 33-36.—ε') Ὁ περὶ «ἐφρών» κρασπέδων νόμος, 15,37-41: 1) Ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ τοποθέτησις αὐτῶν, στ. 37-38. 2) Ὁ σκοπὸς τῆς χρήσεως αὐτῶν, στίχ. 39-41. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ Ἰσραηλιταὶ πιστῶς ἐτήρουν τὸν περὶ κρασπέδων τῶν ἱματίων αὐτῶν νόμον. Πολλὰκις γίνεται μνεῖα αὐτῶν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, ἐξ ὧν πληροφοροῦμεθα, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔφερεν αὐτά. Πρβλ. Ματθαίου 9,20-23,δ, κ. ἀ.

E. I. K.

ΕΝΙΑΙΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΜΕΤΩΠΟΝ

Οἱ «Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσίευσαν ἀποσπάσματα ἐξ ὀμιλίας τοῦ αἰδ. T. M. Parker, γενομένης ἐνώπιον τῶν μελῶν τοῦ ἐν Westminster τμήματος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐνώσεως. Ἐκ τῆς ὀμιλίας ταύτης παραλαμβάνομεν κατωτέρω τὰ ἐξῆς λίαν ἐνδιαφέροντα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς συμπήξεως «Ἐνιαίου Καθολικοῦ Μετώπου».

Ἀναγνωρίζων ὅτι ἡ ἐκλογή τῆς φράσεως «Ἐνιαῖον Καθολικὸν Μέτωπον» δὲν ἦτο καὶ τόσον ἐπιτυχῆς, οὐχ ἦτο ὁ αἰδ. Parker καταδεικνύει τὸ σκόπιμον αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἡ φράσις αὕτη τονίζει τὸ ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι σήμερον ἡ ὁμολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ συνεπάγεται ῥῆξιν μετὰ τοῦ «κόσμου»· φρονεῖ δὲ ὅτι ἦτο δυστύχημα, πράγματι, διὰ τὸν Χριστιανισμόν τὸ ὅτι μέχρι τοῦδε ἐλάμβανε ἀμυντικὴν μάλλον ἢ ἐπιθετικὴν στάσιν.

Εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον ὑπέστησαν ἐπιθέσεις αἱ στοιχειώδεις χριστιανικαὶ ἀρχαί, οἷον ἡ διδασκαλία περὶ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία περὶ ἀνθρώπου, ὡς δημοουργήματος πεπρωτισμένου δι' ἐλευθέρως δουλήσεως. Ὅμοίως καὶ ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ κατεπολεμήθη δεινῶς. Φυσικῶ τῶ λόγῳ ἢ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων παράβασις τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς δὲν ἦτο τι τὸ νέον· τὸ καινοφανὲς καὶ ἀπειλητικὸν ἦτο ὅτι ἐκηρύσσεται, ὄλονεν καὶ καταφανέστερον, ἡ ἀρνήσις αὐτῆς ταύτης τῆς δάσεως τῆς ἠθικῆς. Καὶ ἡκούετο συχνὰ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡδύνατό τις ἀνευδοιάτως νὰ κλέπτῃ, νὰ φονεῖ ἢ νὰ ψεύδεται, ἀρκεῖ μόνον οὕτω νὰ ἐξυπηρετεῖ τὸ κράτος ἢ τὸ κόμμα. Ἡ ἔλλειψις αὕτη παντὸς σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, ὡς καὶ παντὸς οἴκτου, κατεδείκνυε τρανῶς πόσον πεπλανημένη ἦτο ἡ ἰδέα, ὅτι ἡδύνατο νὰ ὑπάρξῃ

χριστιανική ἠθική ἀνευ χριστιανικῆς πίστewς. Ἡ γενική αὕτη κατάστασις, τὴν ὅποιαν ἀντεμετώπιζεν ὁ Χριστιανισμός, μαρτυρεῖ περὶ τῆς οὐτοπίας, ἣν τόσοσθερμῶς ὑπεστήριξαν ἄλλοτε οἱ φιλελεύθεροι θεολόγοι, ὅτι ἦτο δῆλα δὴ δυνατόν νὰ δημιουργηθῆ κοινὸν μέτωπον θρησκείας καὶ «κόσμου». Ἡ κατάστασις αὕτη θεδαίως δὲν ἠμπόδισε τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τοῦ νὰ συνεργασθῶσι, καθ' ὅσον ἦτο δυνατόν, μετὰ τῶν «κοσμικῶν» δυνάμεων, ὅπως περιφρουρήσωσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην.

Ἰπῆρχον ὅμως ἀνὰ τὴν χριστιανωσύνην σημεῖα ἐνὸς ἐνιαίου χριστιανικοῦ μετώπου ἐναντίον τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τοῦ «κοσμικοῦ» φρονήματος· τὰ σημεῖα ταῦτα ἦσαν ἡ ὑπαρξίς τεσσάρων συγκλινουσῶν κινήσεων.

Καὶ τῆς μὲν πρώτης κινήσεως χαρακτηριστικὸν ἦτο ἡ πρὸς τὴν Ἀποκάλυψιν στροφή, τῆς θρησκείας θεωρουμένης ὡς τι τὸ παρὰ Θεοῦ δοθὲν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ὡς ἐφευρέσις ἀνθρωπίνῃ, ἐφευρεθεῖσα δι' ἀνθρωπίνων προσπαθειῶν ἢ διὰ φυσικῶν μέσων. Ἐγκατελείπετο δὲ ὡσαύτως καὶ ἡ χριστιανικὴ ἐκείνη φιλοσοφία, καθ' ἣν ὁ Χριστιανισμὸς ὑπέκειτο εἰς διαρκῆ ἐξέλιξιν, δυνάμενος νὰ ὑποστῇ προσθήκας ἢ διορθώσεις.

Ἡ δευτέρα κίνησις, ἐκδηλωθεῖσα κυρίως εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, οὐχ ἦττον ὅμως καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν, ἦτο ἐπάνοδος εἰς τὴν μελέτην τῶν Πατέρων καὶ τῆς πρώτης χριστιανικῆς διανοήσεως. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ κίνησις αὕτη ἔλαβε τεραστίαν ἀνάπτυξιν, παρουσιάσασα καὶ διακεκριμένους ἐρμηγευτάς τῶν Πατέρων, ὡς τὸν Dr. Darwell Stone καὶ τὸν Dr. Prestige, ὅστις ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἀξιόλογον ἐιδίον ἐπὶ τῶν Πατέρων. Ἀποτέλεσμα τῆς ταιαύτης στροφῆς ἦτο νὰ περισταλῶσι μεγάλως αἱ ἀθαίρητοι ἐρμηνεῖαι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Τρίτη ἦτο ἡ λεγομένη λειτουργικὴ κίνησις, ἐκδηλωθεῖσα διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως οὐ μόνον τῆς σπουδαίωτος τῆς λειτουργίας, ὡς ἀποτελοῦσης οὐσιώδη πράξιν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἔλου τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀποτελοῦσης τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Οὕτω δὲ σήμερον ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖται ὡς ἔχουσα ὀργανικὴν ἐνότητα, καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ὡς ἴδρυμα προσομοιάζον πρὸς λέσχην ἢ σωματεῖόν τι διανοουμένων.

Τελευταία δὲ κίνησις εἶναι ἡ λεγομένη τοῦ κοινωνικοῦ χριστιανισμοῦ, χαρακτηριστικὴ διὰ τῆς προσπαθείας, ὅπως ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ ἠθικὴ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὴν κοινωνικὴν, οικονομικὴν καὶ ἠθικὴν ζωὴν ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὅπως δημιουργηθῆ Χριστιανικὴ κοινωνιολογία. Κυριώτεροι ἐκπρόσωποι τῆς κινήσεως ταύτης ἦσαν εἰς μὲν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὁ Μπερνιάεφ, εἰς δὲ τὴν Ρωμαϊκὴν ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν Πάπας Πῖος ὁ XI, ὅστις διὰ σειράς περιφρήμων Ἐγκυκλίων ἔδωκεν ἐν παράδειγμα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ αἰδ. Parker ἐκθέτει τὰς ἀποφύσεις τοῦ ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐνώσεως τῶν τεσσάρων αὐτῶν κινήσεων εἰς ἓν ἐνιαῖον Χριστιανικὸν Μέτωπον. Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου θὰ ἔπρεπεν οἱ ἀρμόδιοι ἐκ-

κλησιαστικοὶ κύκλοι νὰ προέλθωσιν εἰς συζητήσεις ἐπὶ τῶν βασικῶν ζητημάτων καὶ οὐχὶ ἐπὶ ὀργανικῆς φύσεως λεπτομερειῶν. Βεβαίως ὑφίσταται διαφορὰ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σημασίαν, τὴν ὅποιαν δίδουσι τὰ μέλη ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ Μυστήρια καὶ τὰ δόγματα. Ἄλλ' ἡ ἰσορροπία θὰ ἀποκατασταθῆ ταχέως ἐν αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι λάβωσιν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐνδιαφέρει κυρίως εἶναι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, θεωρουμένη ὡς ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ τήρησις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Πίστewς, ἐξ ἧς ἀπορρέουσι τὰ Μυστήρια. Ἐὰν τὰ διάφορα ζητήματα ἐξητάζοντο ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο, τότε ἔλα τὰ ἐμπόδια θὰ ἐξηφανίζοντο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ ραδιοφωνικὴ μετάδοσις.

Ἐξ ἀφορμῆς κηρύγματος τοῦ ἱεροκήρυκος τοῦ καθεδρικοῦ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ ραδιοφῶνον ἀκροάσεως τῆς θ. λειτουργίας, προσεκλήθη περὶ τοῦ ζητήματος συζήτησις καὶ ἐν τῷ Τύπῳ, τοιοῦθέντος, πολλὴ ὀρθῶς, ὅτι ἡ διὰ τοῦ ραδιοφῶνον μετάδοσις τῆς θ. λειτουργίας ἀποβλέπει κυρίως εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἴτε λόγῳ ἀσθενείας εἴτε διότι εὐρίσκονται ἐν πλῶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν ναόν, ἵνα παρακολουθήσωσιν αὐτήν. Εἶναι δὲ εὐχῆς ἔργον, ὅπως οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί, κατανοοῦντες τὴν ἁγιαστικὴν τοῦ ἱεροῦ τῆς θείας Ἐδδαριστίας Μυστηρίου σημασίαν, μεταβαίνωσιν ἀνελλιπῶς εἰς τὸν ναόν καὶ παρακολουθῶσι ψυχῇ τε καὶ σῶματι αὐτό, μετέχοντες αὐτοῦ, ὡς οἶόν τε, πυκνότερον καὶ ἐν ἐνὶ σίῳματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀνυμνοῦντες μετὰ τῶν ἄλλων ἐν πνεύματι ἀδελφῶν τῶν τὸν Κύριον.

Ἡ ἀσφαλὴς ὁδός.

Ἀπογευματινὴ ἐφημερίς, ὑιοθετοῦσα ἐπιστολὴν ἀναγνώστου αὐτῆς, ἀναφερομένην εἰς τὴν κρατοῦσαν διεθνῆ ἀνησυχίαν, παραθέτει ἐξ αὐτῆς ἀποσπάσματα, ἀναφερόμενα τοῦτο μὲν εἰς τὰ ἀποτελέσματα, ἐνὸς νέου παγκοσμίου πολέμου, τοῦτο δὲ εἰς τὴν ἀκολουθητέαν ὀρθὴν ὁδὸν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ὑπαρχουσῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν διαφορῶν. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπέφερε νέα διεθνῆ σύρραξις, εἶναι παγκοίνως γνωστὰ καὶ εἶναι περιττὸν νὰ μνημονεῦθῶσιν καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως εἰς τὴν ἀκολουθητέαν μέθοδον πρὸς οἰκτικὴν καὶ οὐσιαστικὴν τῶν ὑπαρχόντων προβλημάτων ἐπίλυσιν ὁ ἐπιστολογράφος τῆς ἀπογευματινῆς ἐφημερίδος γράφει τὰ ἑξῆς ἀξιοσημεῖα:

«Ἡ ἀνθρωπότης ἔχει πρὸ πολλοῦ εἰσέλθει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πλάνης καὶ τοῦ σκότους ἢ ὅποια μοιραίως θὰ τὴν ἐφερε μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ μεγάλου ἀδιεξέσθου, πρὸ τοῦ κινδύνου τοῦ γενικοῦ πολέμου καὶ τῆς καταστροφῆς. Μὲ πολλὴν κόπον καὶ ἀκόμη περισσότερην ἐπιμονὴν, πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ νὰ ἐπανέσρῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, πρὸς τὴν ὅποιαν θὰ τὴν ὀδηγήσωσιν τὰ μεγάλα διδάγματα τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἱστορίας.

ξως, υλικής και κυρίως πνευματικής, των νέων Έκκλησιών. Το γεγονός δέ, ότι πολλοί εκ των νεοϊδρυθέντων Έκκλησιών διευθύνονται υπό ιδιαιτέρων και έχουν καταστή οικονομικώς αυτόνομοι δέν δικαιολογεί ποσώς την σκέψιν καθ' ην αι προεβύτηται Έκκλησίαί θά έρωρετε να παύσωσι τὸ ἐραποστολικὸν των ἔργον μεταξὺ τῶν νεωτέρων. Ἀντιθέτως τονίζεται, ὅτι πρέπει να μὴ χαλαρωθῆ οὐδόλως ἡ μεταξὺ των ἑσπεύει, ἐν τῷ πνεύματι πάντοτε τῆς συνεργασίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ παγκοσμίου χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀλληλεγγύης τῆς Έκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κατακρίνεται δὲ γενικῶς ἡ τάσις τοῦ να δίδεται εἰς τὴν Έκκλησίαν αὐστηρὸς ἔθνικος χαρακτῆρ.

— Περὶ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου συνήλθεν ἐν Σικάγῳ τὸ Ἐπαγγελματικὸν Συμβουλευτικὸν Τμήμα τοῦ Διεθνούς Συμβουλίου Χριστιανικῆς ἀγωγῆς. Κατὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ ἐτονίσθη κυρίως ἡ ἀνάγκη στενωτέρας συνεργασίας μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Έκκλησιῶν καὶ ἐπεστήθη ἡ προσοχή των συνέδρων ἐπὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης, ὅπως γεφυρωθῆ τὸ ὑψιστάμενον χάσμα μεταξὺ τῆς ἐν ταῖς ναοῖς καὶ τῆς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις διδασκαλίας. Ἐλήφθησαν ὡσαύτως ἀποφάσεις ἀφορῶσαι εἰς τὸ ἔργον τῆς μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν Έκκλησιῶν ἐπικοινωνίας, ἐξαρθθέντος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου οἱ διάφοροι ἀντιτρόσωποι ἐργάζονται διὰ τὸ φέρωσιν εἰς πέρας τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα.

— Τῇ 24 Ἰουλίου 1939 συνέρχεται εἰς Amsterdam τὸ παγκόσμιον Συνέδριον τῆς Χριστιανικῆς Νεολαίας. Τὰ θέματα, ἅτινα θά συζητηθῶσι κατὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ θέλουσι περιστραφῆ περὶ τὸ κεντρικὸν καὶ κεντρικὸν θέμα «Χριστὸς Νικητῆς» (Christus Victor). Μεταξὺ τῶν ὁμιλητῶν, οἵτινες θά συμμετάσχωσι τοῦ ἐν λόγω συνέδριου, τινὲς κατέχουσι ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον χριστιανικὴν κίνησιν. Ὡς ἐκ τούτου δυναταί τις να προεικάσῃ, ὅτι τὸ συνέδριον τοῦτο θά ἐλύσῃ ἀμέριστον τὴν προσοχὴν των ἀπανταχοῦ πιστῶν. Ἐκ των πραγματευθησομένων θεμάτων εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐν ἀρχῇ ὁ Θεός», «Ἡ ἄκρα προσωπικότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ», «Ἡ ἐνότης ἐν τῇ διαφορᾷ», «Νενίκηκα τὸν κόσμον», «Μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος», «Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί», «Ἡ Έκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ διεθνή προβλήματα», «Ὁ χριστιανός, αἱ Έκκλησίαί καὶ ἡ Έκκλησία».

ΕΙΣΦΟΡΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ

Ἐν συνεχείᾳ των δημοσιευθέντων καταλόγων εἰσφορῶν ὑπὲρ τῆς ἀναστήλωσεως τοῦ ἐν Ἱερουσολύμοις ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως δημοσιεύομεν καὶ τὸν κατωτέρω πίνακα:

Ἄδελφοὶ Παπακωνσταντίνου	Δρχ. 15.000.—	κ. Ἀδαμαντιάδου	1.000.—
Ἀνώγυμος	10.000.—	Ν. Παγουλάτος	1.000.—
Δ. Τσίγκρης ἐξ ἐράνου, διανεργηθέντος ἐν τῇ Ριζαρείῳ		Κοινότης Τριταλίων	917.—
Ἐκκλ. Σχολῆ	6.350.—	Ἰ. Βάσχος	550.—
Ἀσχὴ Ἐπιστημόνων	5.000.—	Κ.Γ. Δαμιανός εἰς μνήμην των γονέων του	500.—
Γεν. Ἐταιρεία Τριμέντων	5.000.—	Τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πρακτορεῖον τῆς Ἀκτοπλοίας τῆς Ἑλλάδος	500.—
Β. Π.	5.000.—	Κοινότης Νέφης	500.—
Δ. Παπαχρηστόπουλος καὶ Χ. Παπασπυρόπουλος	3.000.—	» Τροισυλίου	500.—
Α. Παπασωτηρίου	2.652.50	Ε. Κρονδηρᾶς	500.—
Α. Ε. Οἰοπνευματοποιίας	2.500.—	Ε. Γιαννόπουλος	500.—
Κοινότης Φερρών	2.000.—	Η. Χατζηθωμᾶς	500.—
Διμερικὴ ἀρχὴ Χαλάστρας	1.290.—	Κ. Αἰνάρδος	500.—
Δ. Κανακάρης Ροῦφος εἰς μνήμην Στ. Κ. Τσαλδάρη	1.000.—	Δ. Α. Νάουμ εἰς μνήμην Α. Σινιόσγλου	500.—
Γ. Πουλιδῆς	1.000.—	Κοινότης Πηγαδίων	491.—
		Γ. Μεντζελοπούλος	400.—
		Α. Αἰάπης	350.—
		Κοινότης Θάνα Μαντινείας	326.—

Δ. Σαρακατσάνης εἰς μνήμην Γ. Κατσακίη, Κοινότης Μάκρης καὶ Ἰ. Δ. Μεταξᾶς ἀνὰ δραχμὰς 300, ἕτεροι δὲ ἄλλα μικρότερα ποσά. Οἱ ἔργνοι συναχίζονται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητροπολις Θεσσαλιώτιδος.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 65 παρ. 2 τοῦ Ἄναγκ. Νόμου 1369 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς δουλομένους να καταλάβωσι τὰς χηρευούσας θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων των ἐνοριῶν 1) Προσφυγικῶν Καραλάρ 2) Μοναστηρίου καὶ 3) Κεμερλέρ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον υποβάλωσιν εἰς τὰ γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 68 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα των προσόντων αὐτῶν προκειμένου ἵνα προδῶμεν εἰς ἀνακηρύξιν ὑποψηφίων διὰ τὰς ἄνω ἐνορίας. Ἐν Καρδίτῃ 16ῃ Μαΐου 1939. † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναίων Ἱεραρχὴλ.

Ἱ. Μητροπολις Χίου.

Κενωθείσης τῆς ὀργανικῆς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἁγ. Παντελεήμονος Μονοδενδρίου, καλοῦμεν τοὺς δουλομένους να θέσωσιν ὑποψηφιότητα διὰ τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης καὶ ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλωσιν ἡμῖν ἀπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 68 τοῦ Ἄναγκ. Νόμου 1369 προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα καθὼς καὶ πιστοποιητικὸν κοινωνικῶν φρονημάτων Ἐν Χίῳ τῇ 9ῃ Μαΐου 1939.

† Ὁ Χίου Ἱωακείμ.

Ἱ. Μητροπολις Ἀρτης.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 65 παρὰ γρ. 2 τοῦ ἐν ἐσχάτῳ Α.Ν. 1369 τοῦ 1938 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς δουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικὰ πρὸς πλήρωσιν των κενῶν θέσεων ἐφημερίων 1) ἁγίας Παρασκευῆς Πραμάντης, 2) ἁγίας Τριάδος Πιστιανῶν, 3) ἁγίου Νικολάου Μεσσούντης καὶ 4) ἁγίου Θωμᾶ Ξηροκάμπου. Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Μαΐου 1939. † Ὁ Ἀρτης Συνορίδων.

Ἱ. Μητροπολις Χαλκίδος

Προκειμένου να ἀνακηρύξωμεν ὑποψηφίους πρὸς πλήρωσιν των χηρευούσων θέσεων τακτικῶν ἐφημερίων των ἐνοριῶν 1) Ν. Λαμφάκου 2) Στροπώνων καὶ 3) Ὀλαχιάς-Σαρακινίκου, καλοῦμεν τοὺς δουλομένους να καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας, ὅπως μέχρι τῆς 10 Ἰουνίου 1939 υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 68 τοῦ Ἄν. Νόμου 1369 ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, ὡς καὶ πιστοποιητικὸν τοῦ Ἐγχυρογείου Δημ. Ἀσφαλείας περὶ κοινωνικῶν αὐτῶν φρονημάτων. Μορφωτικὰ προσόντα τοῦλάχιστον ἀπολυτήριον Σχολερχείου. Ἐν Χαλκίδι: τῇ 10 Μαΐου 1939. † Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ ἀνταλλάσσοντες Περιοδικά, Βιβλία καὶ παντός εἶδους ἐντετα, ν' ἀποστελλοῦσι τούτα εἰς τὸ ἔξῃς εἰς τὴν κατοικί διευθύνσιν (Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» οδὸς Φιλοθέης ἀριθ. 19, Ἀθήνας).

ΕΠΙΣΗΜΕ τὰ παντός εἶδους ἐμβάσματα, συνδρομαὶ κατ. ὑπὲρ τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία», δεόν ν' ἀποστέλλονται διὰ ταχ. ἐπιταγῆς εἰς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Δελτίου κ. **Κωνστ. Γ. Μπουρν.** Γραφεῖα Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» οδὸς Φιλοθέης ἀριθ. 19, Ἀθήνας.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Τύποις «Φοῖνικος», οδὸς Λεοννάτου 4.—Τηλ. 54-229